

## Differentiatie toegepast op het leerplan Toeristische Geografie voor de 3de graad D/A-finaliteit.

### 1. Doelgericht werken

#### Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

*Heldere en ambitieuze leerdoelen zijn essentieel. Pas het BHV-model toe: basisstof, herhalingsstof, verdiepingsstof.*

**Voorbeeld met LPD 28** De leerlingen reflecteren over mogelijke maatregelen met betrekking tot klimaatverandering.

#### BHV-toepassing:

- *Basisstof:* IPCC-scenario's verduidelijken.
- *Herhaling:* Eenvoudige voorbeelden van adaptatiemaatregelen bespreken.
- *Verdieping:* Leerlingen onderzoeken het draagvlak voor verschillende beleidsmaatregelen in verschillende landen of toeristische sectoren.

#### Differentiatievoorbeeld:

| Niveau                 | Inhoud                                                                                                                                                    |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Basisstof</b>       | Leerlingen verkennen in groep het IPCC-rapport (samengevat), en noteren 3 globale maatregelen (mitigatie of adaptatie).                                   |
| <b>Herhalingsstof</b>  | Leerlingen krijgen een visueel schema (infographic) van adaptatie- en mitigatiemaatregelen en bespreken in duo's waar ze worden toegepast.                |
| <b>Verdiepingsstof</b> | Leerlingen kiezen een toeristisch gebied en onderzoeken op basis van klimaatprojecties (bv. VMM-impacttool) de toekomstscenario's en geven beleidsadvies. |

**Evaluatie:** presentatie van hun analyse, met peerfeedback via rubriek.

## 2. Leerlingkenmerken in beeld brengen

**Link met kijkwijzer:**

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

*Werk met diagnostische vragen, observaties en feedback om noden te detecteren.*

*Weet wie waar staat en pas daarop je aanpak aan. Gebruik formatieve evaluatie en observaties.*

**Voorbeeld met LPD 18** *De leerlingen verklaren landschappelijke kenmerken en analyseren toeristische en recreatieve mogelijkheden in verschillende natuurlandschappen.*

- Gebruik **exit-tickets** na een les over kustlandschappen om te checken wie het verschil tussen erosie- en accumulatielandschappen begreep.
- Laat bij een excursie naar een rivierlandschap leerlingen in duo's elkaars uitleg over het reliëf observeren en feedback geven.

*Differentiatievoorbeeld:*

- **Startactiviteit (diagnostisch):** Geef 4 afbeeldingen (vb. fjord, woestijn, karst, gletsjer) en laat leerlingen aanduiden:
    - Welke landschapsvorm?
    - Welke toeristische activiteit past hierbij?
  - **Observatie tijdens verwerking:**
    - Sommige leerlingen koppelen landschappen niet correct aan processen (erosie/sedimentatie).
    - Je maakt flexibele instructiegroepjes (zie #4).
  - **Interventie:** leerlingen met minder voorkennis krijgen een invulschema met kernwoorden; anderen mogen zelf onderzoeksvragen formuleren en verdiepen.
-

### 3. Differentiatie in instructie en werkvormen

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ Door te verdiepen en te verbreden

#### 3. Gebruik principes voor effectieve instructie

*Gebruik het EDI-model om klassikale instructie te structureren met aandacht voor differentiatie.*

**Voorbeeld met LPD 13** *De leerlingen lichten oorzaken en gevolgen van platentektoniek toe.*

• **EDI-fasen:**

- *Activeren:* Toeristische plekken situeren op een wereldkaart (bv. IJsland, Japan).
- *Lesdoel:* “Vandaag verklaren we waarom vulkanen op deze plaatsen voorkomen.”
- *Instructie:* A.d.h.v. animaties van plaatbewegingen.
- *Begeleid inoefenen:* Opdrachten met kaartmateriaal.
- *Verwerking:* Zelfstandig een toeristisch landschap rond vulkanisme beschrijven.
- *Verlengde instructie:* Een animatie analyseren met bijkomende vragen.

*Differentiatievoorbeeld via EDI:*

- 1 **Voorkennis activeren:** kaart met actieve vulkanen tonen – waar zijn deze locaties?
  - 2 **Doel formuleren:** “Vandaag verklaren we waarom bepaalde plaatsen meer vulkanisch actief zijn dan andere.”
  - 3 **Instructie geven:**
    - Animerende video over plaatbewegingen.
    - Model tonen: mantelconvectie, subductie, rugvorming.
  - 4 **Begeleid inoefenen:**
    - Leerlingen analyseren een kaart met plaatgrenzen en tektonische fenomenen (met hints voor wie het nodig heeft).
  - 5 **Check op begrip:**
    - *Wisbordjes:* Wat veroorzaakt aardbevingen?
    - *Miniquiz:* in duo’s nakijken.
  - 6 **Zelfstandig verwerken:**
    - Opdracht: maak een toeristische brochure voor IJsland waarin je uitlegt waarom er zoveel vulkanisme is.
  - 7 **Verlengde instructie:**
    - Herhaling met kleurenschema’s en vereenvoudigde processen.
-

## 4. Tijd en ruimte om te leren

### Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

*Gebruik pre-teaching, verlengde instructie, digitale oefenmomenten en adaptieve tools..*

**Voorbeeld met LPD 12** *De leerlingen analyseren het klimaat van toeristische bestemmingen.*

- **Pre-teaching** via een korte video over klimatogrammen.
- Leerlingen gebruiken een online tool (bv. klimaatwebsites) om zelf klimatogrammen te interpreteren.
- Extra tijd voor leerlingen die moeite hebben met grafiekinterpretatie, eventueel in een begeleid hoekje met stappenplan.

*Differentiatievoorbeeld:*

- 1 **Pre-teaching:**
    - Voor de les krijgen leerlingen een video met uitleg over klimatogrammen.
    - Quizlet of learningapp over klimatografen met feedback.
  - 2 **Tijdens les:**
    - Klas werkt aan het analyseren van klimatogrammen van Bali, Rome en Stockholm.
  - 3 **Verlengde instructie:**
  - 4 Leerlingen die moeite hebben, krijgen een stappenplan:
    - Wat is de gemiddelde temperatuur?
    - Welke maand is het natst?
    - Wat is de beste reistijd?
  - 5 Verwerking via online oefening op het leerplatform.
  - 6 **Verdiepingsopdracht:**
    - Leerlingen vergelijken klimatogrammen van locaties op dezelfde breedtegraad maar verschillend klimaat (bv. Chili vs. Portugal).
-

## 5. Groeperen en samenwerking

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

*Zet tijdelijke, doelgerichte groepsvormen in: homogeen voor instructie, heterogeen voor samenwerking.*

**Voorbeeld met LPD 26** *De leerlingen stellen een meerdaags toeristisch product samen voor een regio met natuurlandschappen.*

- **Heterogene groepen:** elke leerling heeft een rol (bv. geograaf, marketeer, duurzaamheidsexpert).
- **Homogene groepen:** aparte sessie waarin leerlingen met gelijkaardige noden werken aan begrippen (bv. vegetatiezones) vóór ze het project starten.
- Leerlingen wisselen groepjes na een fase in de opdracht, zo leren ze van verschillende perspectieven.

*Differentiatievoorbeeld:*

- 1 **Homogene groepjes:**
    - Leerlingen met minder inzicht in geografische processen werken met een sjabloon:
    - Wat is de geografische ligging?
    - Welke landschappen komen voor?
    - Wat zijn de risico's?
  - 2 **Heterogene groepjes:**
    - Leerlingen werken samen aan de uitwerking van een meerdaagse excursie.
    - Rollen: "klimaatexpert", "cultuurverkenner", "duurzaamheidsadviseur", "planner".
    - Elk lid draagt bij vanuit zijn sterke punten.
  - 3 **Product:**
    - Een visuele en inhoudelijke presentatie van de excursie + duurzaamheidsanalyse.
-

## 6. Professionele groei van leraren

### **Link met kijkwijzer:**

- ✓ In feedback en evaluatie
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

*Differentiatie vergt reflectie, samenwerking en groei. Werk aan je didactische toolkit.*

*Gebruik peer-feedback, intervisie, co-teaching.*

**Voorbeeld met LPD 30** *De leerlingen zetten terreintechnieken en geografische hulpbronnen functioneel in.*

- Teamteaching met collega Aardrijkskunde of Toerisme tijdens een excursie, waarbij observatie en feedback over de aanpak rond terreinwerk centraal staan.
- Reflectie met collega's over hoe GIS-viewers effectief kunnen worden ingezet bij landschapsanalyse (bv. bij LPD 27: landschapsgenese).

*Differentiatievoorbeeld:*

- 1 **Lesvoorbereiding met collega's:**
    - Samen voorbereiden van een excursie met observatieopdracht.
    - Collega observeert hoe je verschillende groepen aanstuurt (zelfstandig, sturend).
  - 2 **Veldwerkopdracht:**
    - *Basisniveau:* gebruik stappenkaart en invulschema.
    - *Vergevorderden:* formuleren eigen onderzoeksvraag (bv. impact van erosie op wandelroutes).
  - 3 **Reflectie en bijsturing:**
    - Na excursie bespreking met collega's: wat werkte goed, waar struikelden leerlingen?
    - Bijsturing van handleiding en instructiekaarten.
-

## 7. Schoolbreed en beleidsmatig verankeren

### **Link met kijkwijzer:**

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ In feedback en evaluatie

*Zorg voor gezamenlijke visie en samenwerking over vakken heen.*

### **Voorbeeld met LPD 21 + 32**

*LPD 21: De leerlingen stellen een meerdaags toeristisch product samen voor een regio met natuurlandschappen*

*LPD 32: Onderzoekscompetentie – leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus.*

- **Afstemming met leerplan Toerisme:** leerlingen ontwerpen in Toeristische Geografie de inhoudelijke invulling (natuur, cultuur, duurzaamheid), in Toerisme de logistieke uitwerking.
- **Schoolvisie:** ontwikkel samen met collega's een excursieformat dat elk jaar hergebruikt wordt, met ruimte voor differentiatie en leerdoelen uit meerdere vakken.

### *Differentiatievoorbeeld:*

- 1 **Afstemming met collega Toerisme en Nederlands:**
  - Aardrijkskunde: inhoudelijke invulling (klimaat, landschap, duurzaamheid).
  - Toerisme: praktische uitwerking (logies, vervoer, reservaties).
  - Nederlands: rapport en presentatie voorbereiden.
- 2 **Onderzoeksoopdracht (LPD 32):**
  - Leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus:
  - Onderzoeksvraag: "Hoe duurzaam is toerisme in de Baai van de Somme?"
  - Gegevensverzameling via GIS-viewers en terreinonderzoek.
  - Analyse, conclusie en presentatie.
- 3 **Schoolbeleid:**
  - Jaarlijkse samenwerking in een interdisciplinaire projectweek.
  - Digitale toolkit delen (rubrieken, handleidingen, sjablonen).

## 8. Evaluatie en feedback

### Link met kijkwijzer:

✓ *In feedback en evaluatie*

### Evaluatievormen:

- Rubrieken per opdracht (communicatie, klantgerichtheid, duurzaamheid, samenwerking)
- Peer- en zelfevaluatie
- Formatief: feedbackmomenten tijdens ontwerp of voorbereiding
- Summatief: beoordeling van presentaties, simulaties, groepsproject

### Feedbackstructuur:

- Feed-up: doel verduidelijken
- Feedback: terugkoppeling op proces
- Feedforward: tips voor verbetering
- Take-up: hoe leerlingen feedback verwerken

### Hulpmiddelen:

- Observatierasters, schrijfkaders, checklisten, visuele formats
- Verwerking in evaluatiefiches en portfolio's

## Begrippenkader

### **BHV-model (Basisstof – Herhalingsstof – Verdiepingsstof)**

Het BHV-model is een werkwijze waarbij alle leerlingen starten met basisstof.

- Leerlingen die deze basis onvoldoende beheersen, krijgen herhalingsstof: extra instructie of inoefening.
- Wie de basis al goed begrijpt, werkt verder met verdiepingsstof: uitdagender materiaal of complexe toepassingen.

Dit model is gelinkt aan beheersingsleren en houdt alle leerlingen gericht bij het leerproces.

### **EDI – Expliciete Directe Instructie**

EDI is een instructiemodel dat werkt in duidelijke, gestructureerde stappen, met volop aandacht voor differentiatie.

De 7 fasen van een EDI-les zijn:

1. Activeren van voorkennis
2. Lesdoel benoemen
3. Instructie geven
4. Begeleide inoefening
5. Lesafsluiting (check op begrip)
6. Zelfstandige verwerking
7. Verlengde instructie voor wie nog niet mee is

EDI maakt het mogelijk om alle leerlingen actief te betrekken, terwijl je tegelijk extra ondersteuning biedt aan wie dat nodig heeft.